

62010CJ0500

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 29. marca 2012 (*)

„Obdavčenje — DDV — člen 4(3) PEU — Šesta direktiva — člena 2 in 22 — Samodejna ustavitev postopkov, ki tečejo pred davčnim sodiščem tretje stopnje“

V zadevi C-500/10,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Commissione tributaria centrale, sezione di Bologna (Italija), z odločbo z dne 22. septembra 2010, ki je prispela na Sodišče 19. oktobra 2010, v postopku

Ufficio IVA di Piacenza

proti

Belvedere Costruzioni Srl,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi J.-C. Bonichot, predsednik senata, A. Prechal, sodnica, L. Bay Larsen, sodnik, C. Toader, sodnica, in E. Jarašinas (poročevalec), sodnik,

generalna pravobranilka: E. Sharpston,

sodna tajnica: A. Impellizzeri, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 22. septembra 2011,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

—

za italijansko vlado G. Palmieri, zastopnica, skupaj s P. Gentilijem, avvocato dello Stato,

—

za Evropsko komisijo E. Traversa in L. Lozano Palacios, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 17. novembra 2011

izreka naslednjo

Sodbo

1

Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 4(3) PEU ter členov 2 in 22 Šeste direktive Sveta z dne 17. maja 1977 o usklajevanju zakonodaje držav članic o prometnih davkih – Skupni sistem davka na dodano vrednost: enotna osnova za odmero (77/388/EGS) (UL,

posebna izdaja v slovenščini, poglavje 9, zvezek 1, str. 23, v nadaljevanju: Šesta direktiva).

2

Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Ufficio IVA di Piacenza (urad za DDV v Piacenzi) in družbo Belvedere Costruzioni Srl (v nadaljevanju: Belvedere Costruzioni) zaradi odmere davka na dodano vrednost (v nadaljevanju: DDV) za leto 1982.

Pravni okvir

Pravo Unije

3

V skladu s členom 2 Šeste direktive sta predmet DDV dobava blaga ali storitev, ki jo davčni zavezanec, ki deluje kot tak, opravi na ozemlju države za plačilo, ter uvoz blaga.

4

Člen 22 Šeste direktive določa:

„[...]

4. Vsak davčni zavezanec predloži obračun v roku, ki ga določi država članica [...]

[...]

5. Vsak davčni zavezanec plača neto znesek [DDV] ob predložitvi obračuna. Države članice pa lahko določijo drugačen datum za plačilo zneska ali lahko zahtevajo vmesno plačilo.

[...]

8. [...] države članice [lahko] naložijo še druge obveznosti, za katere menijo, da so potrebne za pravilno odmero in pobiranje davka ter preprečevanje goljufij.

[...]“

Nacionalno pravo

5

Člen 3(2a) uredbe-zakona št. 40/2010 (GURI št. 71 z dne 26. marca 2010), ki je bila po spremembi potrjena v zakon št. 73/2010 (GURI št. 120 z dne 25. maja 2010, v nadaljevanju: uredba-zakon št. 40/2010), določa:

„Zato da trajanje sodnih postopkov, katerih predmet so davčni spori, ne bi preseglo razumnega trajanja postopkov v smislu Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin[, podpisane v Rimu 4. novembra 1950 (v nadaljevanju: EKČP)], ki je bila ratificirana z zakonom št. 848 z dne 4. avgusta 1955, se z vidika kršitve razumnega roka iz člena 6(1) navedene konvencije davčni spori, ki na dan začetka veljavnosti zakona o potrditvi v zakon te uredbe trajajo več kot deset let od dneva vložitve tožbe pri sodišču prve stopnje in se nanašajo na postopke, v katerih državni davčni organ na prvih dveh stopnjah postopka ni uspel, ustavijo tako:

a)

postopki v dav?nih sporih, ki potekajo pri Commissione tributaria centrale, razen tistih, katerih predmet so zahteve za vra?ilo, se samodejno ustavijo z odlo?bo, ki jo sprejme predsednik kolegija ali drug pooblaš?en ?lan. [...]

[...]"

6

Zakon št. 73/2010, s katerim je bila uredba-zakon št. 40/2010 potrjena v zakon, je za?el veljati 26. maja 2010.

7

Commissione tributaria centrale, ki glede dav?nih sporov opravlja naloge tretjestopenjskega sodiš?a, je bilo s 1. aprilom 1996 ukinjeno z zakonsko uredbo št. 545/1992 (GURI št. 9 z dne 13. januarja 1993). Kljub temu je še naprej opravljal svoje naloge do kon?anja postopkov, ki so se pred njim za?eli pred tem datumom.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odlo?anje

8

Družba Belvedere Costruzioni je v obra?unu DDV za leto 1982 odbila presežek DDV v znesku 22.264.000 ITL, ki je bil opredeljen kot presežek iz obra?una za leto 1981. Ker je Ufficio IVA di Piacenza menil, da je bil obra?un DDV za leto 1981 predložen prepozno in da torej tega presežka ni bilo mogo?e odbiti pri obra?unu DDV za leto 1982, je 12. avgusta 1985 tej družbi vro?il odmerno odlo?bo.

9

Družba Belvedere Costruzioni je zoper to odlo?bo vložila tožbo pri Commissione tributaria di primo grado di Piacenza (prvostopenjsko dav?no sodiš?e v Piacenzi) pri ?emer je trdila, da sporni presežek ne izvira iz razlike med „izstopnim“ DDV od prodaje in „vstopnim“ DDV od nakupa za obdav?ljive transakcije v letu 1981, ampak je del presežka, navedenega v obra?unu te družbe za leto 1980. Trdila je, da na podlagi upoštevne nacionalne zakonodaje njena pravica, da ta presežek odbije, ni ugasnila, medtem ko je Ufficio IVA di Piacenza trdil nasprotno.

10

Commissione tributaria di primo grado di Piacenza je tožbi ugodilo z odlo?bo z dne 10. oktobra 1986, ki je bila potrjena z odlo?bo Commissione tributaria di secondo grado (pritožbeno dav?no sodiš?e) z dne 28. maja 1990, sprejeto v zvezi s pritožbo, ki jo je vložil navedeni Ufficio IVA. Ta je tako zoper to odlo?bo vložil tožbo pri predložitvenem sodiš?u.

11

Commissione tributaria centrale, sezione di Bologna, v predložitveni odlo?bi navaja, da bi moralo, zato ker dav?na uprava v postopkih pred prvostopenjskim in pritožbenim sodiš?em ni uspela, uporabiti ?len 3(2a)(a) uredbe-zakona št. 40/2010, zaradi ?esar bi odlo?ba drugostopenjskega sodiš?a postala pravnomo?na, terjatev, ki jo dav?na uprava uveljavlja na treh stopnjah sodnega postopka, pa bi ugasnila.

Vendar pa ugotavlja, da bi uporaba te določbe lahko povzročila kršitev člena 4(3) PEU ter členov 2 in 22 Šeste direktive, kakor sta bila razložena v sodbi z dne 17. julija 2008 v zadevi Komisija proti Italiji (C-132/06, ZOdl., str. I-5457), ker bi dokončno preprečila izterjavo terjatve iz naslova DDV, za katero je davčna uprava izrecno zahtevala, naj se njen obstoj ugotovi v sodnem postopku. To bi namreč po njegovem mnenju pripeljalo do kršitve obveznosti italijanske države, da zagotovi učinkovito pobiranje lastnih sredstev Evropske unije.

V teh okoliščinah je Commissione tributaria centrale prekinilo odločanje in Sodišče v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali člen 10 [...] ES, ki je postal člen 4 [PEU], ter člena 2 in 22 Šeste direktive [...] nasprotujejo ureditvi italijanske države iz člena 3(2a) [uredbe-zakona št. 40/2010], ki davnemu sodišču preprečuje odločanje o obstoju davnega zahtevka, ki ga je uprava pravočasno uveljavljala s pritožbo zoper zavrnilno odločbo, in tako v bistvu nalaga popolno odpoved sporni terjatvi iz naslova DDV, če je bila na dveh stopnjah sodnega postopka ugotovljena neutemeljenost zahtevka, davni zavezanec, ki ima korist od odpovedi, pa sporne terjatve ni plačal niti v zmanjšanem obsegu?“

Vprašanje za predhodno odločanje

Predložitveno sodišče z vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 4(3) PEU ter člena 2 in 22 Šeste direktive razlagati tako, da na področju DDV nasprotujejo nacionalni določbi, ki določa samodejno ustavitve postopkov, ki tečejo pred davnim sodiščem tretje stopnje, če so se zaželi z vložitvijo tožbe na prvi stopnji več kot deset let pred začetkom veljavnosti te določbe in davna uprava v postopkih pred prvostopenjskim in pritožbenim sodiščem ni uspela, pri čemer zaradi navedene samodejne ustavitve odločba drugostopenjskega sodišča postane pravnomočna, terjatev, ki jo uveljavlja davna uprava, pa ugasne.

Dopustnost

Italijanska vlada meni, da to vprašanje ni dopustno. Predložitveno sodišče po njenem mnenju ni izpolnilo obveznosti, da Sodišču predloži vse dejanske in pravne elemente, ki bi omogočali razumevanje razloga, iz katerega je to sodišče menilo, da člen 3(2a) uredbe-zakona št. 40/2010 pomeni opustitev preverjanja obdavčljivih transakcij s strani davne uprave. Ker v predložitveni odločbi ta člen ni analiziran, naj bi bilo vprašanje očitno abstraktno in hipotetično.

V zvezi s tem je treba opozoriti, da je mogoče predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo nacionalno sodišče, razglasiti za nedopusten le, če je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora v postopku v glavni stvari, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo pravnih in dejanskih elementov, potrebnih za to, da bi lahko koristno odgovorilo na zastavljena vprašanja (glej zlasti sodbi z dne 15. decembra 1995 v zadevi Bosman, C-415/93, Recueil, str. I-4921, točka 61, in z dne 31. marca 2011 v zadevi Schröder, C-450/09, ZOdl., str. I-2497, točka 17).

17

Natančneje, kar zadeva informacije, ki jih je treba predložiti Sodišču s predložitveno odločbo, je treba opozoriti, da te niso namenjene samo Sodišču, zato da bi lahko predložitvenemu sodišču dalo koristne odgovore, ampak morajo tudi vladam držav članic in drugim zadevnim strankam omogočiti, da predložijo stališča v skladu s členom 23 Statuta Sodišča Evropske unije. Iz ustaljene sodne prakse je po eni strani razvidno, da mora nacionalno sodišče opredeliti dejanske in pravne okoliščine predloženih vprašanj ali vsaj pojasniti dejanske primere, na katerih ta vprašanja temeljijo. Po drugi strani morajo biti v predložitveni odločbi navedeni natančni razlogi, iz katerih se je nacionalno sodišče spraševalo o razlagi prava Skupnosti in iz katerih je menilo, da je treba Sodišču predložiti vprašanja za predhodno odločanje (sodba z dne 8. septembra 2009 v zadevi Liga Portuguesa de Futebol Profissional in Bwin International, C-42/07, ZOdl., str. I-7633, točka 40 in navedena sodna praksa).

18

V obravnavanem primeru je v predložitveni odločbi predstavljeno dejansko stanje, ki je razlog za spor o glavni stvari, in upoštevno nacionalno pravo, in sicer člen 3(2a) uredbe-zakona št. 40/2010. Poleg tega so v njej navedeni razlogi, iz katerih se je predložitveno sodišče spraševalo o skladnosti tega člena s pravom Unije in presodilo, da je treba Sodišču predložiti vprašanje za predhodno odločanje. To vprašanje, ki nikakor ni abstraktno ali hipotetično, se zdi odločilno za rešitev spora o glavni stvari, saj naj bi bila v skladu s proučitvijo te določbe, ki jo je opravilo predložitveno sodišče, naloga tega sodišča, da ustavi postopek, ne da bi se izreklo o utemeljenosti odločbe, ki se izpodbija pred njim.

19

Zato je treba šteti, da je vprašanje za predhodno odločanje dopustno.

Vsebinska presoja

20

Kot je Sodišče poudarilo v točki 37 zgoraj navedene sodbe Komisija proti Italiji iz členov 2 in 22 Šeste direktive ter člena 4(3) PEU izhaja, da ima vsaka država članica obveznost sprejeti vse potrebne zakonske in upravne ukrepe, s katerimi zagotovi, da je dolgovani DDV v celoti pobran na njenem ozemlju. V zvezi s tem morajo države članice preveriti obračune davčnih zavezancev, njihove računovodske izkaze in druge upoštevne dokumente ter odmeriti in pobrati dolgovani davek.

21

Države članice morajo v okviru skupnega sistema DDV zagotoviti spoštovanje obveznosti, ki jih imajo davčni zavezanci, in imajo v zvezi s tem nekaj svobode, zlasti v zvezi z načinom uporabe sredstev, ki jih imajo na voljo (zgoraj navedena sodba Komisija proti Italiji, točka 38).

22

Vendar je ta svoboda omejena z obveznostjo zagotoviti učinkovito pobiranje lastnih sredstev Unije in obveznostjo, da se davčni zavezanci ne smejo znatno različno obravnavati bodisi v eni od držav članic bodisi v vseh. Šesto direktivo je treba razlagati v skladu z načelom davčne nevtralnosti, ki velja za skupni sistem DDV, po katerem se gospodarski subjekti, ki opravljajo enake transakcije, ne smejo obravnavati različno glede pobiranja DDV. Države članice morajo to načelo spoštovati pri vsakem ukrepu v zvezi s pobiranjem DDV (zgoraj navedena sodba Komisija proti Italiji, točka 39).

23

Toda, prvi, obveznost zagotovitve učinkovitega pobiranja sredstev Unije ne sme biti v nasprotju s spoštovanjem načela sojenja v razumnem roku, ki je na podlagi člena 47, drugi odstavek, Listine Evropske unije o temeljnih pravicah naloženo državam članicam, ko izvajajo pravo Unije, in katerega varstvo se zahteva tudi na podlagi člena 6(1) EKVP.

24

V obravnavanem primeru je treba poudariti, da člen 3(2a)(a) uredbe-zakona št. 40/2010 določa ustavitev le tistih postopkov, katerih predmet so davni spori, ki od vložitve tožbe na prvi stopnji na dan začetka veljavnosti te določbe trajajo več kot deset let, in da je njegov namen – kot je razvidno iz samega besedila tega člena – odprava kršitev spoštovanja razumnega roka, določenega v členu 6(1) EKVP. Iz stališča, predloženih Sodišču, prav tako izhaja, da je člen 3(2a) uredbe-zakona št. 40/2010 začel veljati več kot štirinajst let po roku, v katerem so se lahko vložile tožbe pri Commissione tributaria centrale, tako da vsi postopki, ki še tečejo pred tem sodiščem, dejansko trajajo že več kot štirinajst let.

25

Dejansko stanje v postopku v glavni stvari, ki sega v čas pred tridesetimi leti, potrjuje, da so nekateri od teh postopkov trajali celo bistveno več let. Toda tako trajanje postopka lahko a priori samo po sebi pomeni kršitev načela sojenja v razumnem roku in obveznosti zagotovitve učinkovitega pobiranja lastnih sredstev Unije.

26

Drugi?, zdi se, da takega ukrepa ni mogoče primerjati z ukrepi iz zadeve, v kateri je bila izrečena zgoraj navedena sodba Komisija proti Italiji. Kot je namreč poudarila generalna pravobranilka v točkah 36 in 37 sklepnih predlogov, so bili ukrepi, ki so bili obravnavani v tej zadevi, sprejeti zelo kmalu po izteku rokov, določenih za plačilo običajno dolgovanega DDV, kar je zadevnim davčnim zavezancem omogočilo, da se izognejo vsakršnemu nadzoru davčne uprave. Sodišče je presodilo, da ti ukrepi pomenijo splošno in nediferencirano opustitev preverjanja obdavčljivih transakcij, izvedenih v več davčnih obdobjih. Toda iz navedenega v točkah 24 in 25 te sodbe izhaja, da ukrep iz člena 3(2a) uredbe-zakona št. 40/2010 ne pomeni splošne opustitve pobiranja DDV v danem obdobju, temveč izjemno določbo, s katero se skuša doseči spoštovanje načela sojenja v razumnem roku tako, da se ustavijo vsi najstarejši postopki pred davčnim sodiščem tretje stopnje, zaradi česar odločba sodišča druge stopnje postane pravnomočna.

27

Poleg tega tak ukrep zaradi svoje natančnosti in omejenosti, ki izhaja iz pogojev za njegovo uporabo, ne ustvarja bistvenih razlik v načinu obravnavanja davčnih zavezancev v celoti in z njim se torej ne krši načelo davčne nevtralnosti.

28

Zato je treba na zastavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 4(3) PEU ter člena 2 in 22 Šeste direktive razlagati tako, da na področju DDV ne nasprotujejo uporabi izjemne nacionalne določbe, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ki določa samodejno ustavitev postopkov, ki tečejo pred davčnim sodiščem tretje stopnje, če so se začeli z vložitvijo tožbe na prvi stopnji več kot deset let – in v praksi več kot štirinajst let – pred začetkom veljavnosti te določbe, in davčna uprava v postopkih pred prvostopenjskim in pritožbenim sodiščem ni uspela, pri čemer zaradi navedene samodejne ustavitve odločba drugostopenjskega sodišča postane pravnomočna, terjatev, ki jo uveljavlja davčna uprava, pa ugasne.

Stroški

29

Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

Člen 4(3) PEU ter člena 2 in 22 Šeste direktive Sveta z dne 17. maja 1977 o usklajevanju zakonodaje držav članic o prometnih davkih – Skupni sistem davka na dodano vrednost: enotna osnova za odmero je treba razlagati tako, da na področju davka na dodano vrednost ne nasprotujejo uporabi izjemne nacionalne določbe, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ki določa samodejno ustavitev postopkov, ki tečejo pred davčnim sodiščem tretje stopnje, če so se začeli z vložitvijo tožbe na prvi stopnji več kot deset let – in v praksi več kot štirinajst let – pred začetkom veljavnosti te določbe, in davčna uprava v postopkih pred prvostopenjskim in pritožbenim sodiščem ni uspela, pri čemer zaradi navedene samodejne ustavitve odločba drugostopenjskega sodišča postane pravnomočna, terjatev, ki jo uveljavlja davčna uprava, pa ugasne.

Podpisi

(*) Jezik postopka: italijanščina.